

**MUSICAL WORKSHOPS ACTING AS (QUALITY IMPROVEMENT OF)
PROFESSIONAL QUALIFICATION OF ELEMENTARY SCHOOL EDUCATION
STUDENTS**

Indira Meškić

University of Zenica, Faculty of Philosophy, Bosnia-Herzegovina indira.meskic@gmail.com

Ozrenka Bjelobrk Babić

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Bosnia-Herzegovina

Abstract: Subject of this paper is a role of musical workshop within practice of academic teaching by execution of professional qualification of elementary school education students. Our consideration is that practical and theoretical realisation of particular content within classroom teaching shall be accompanied by practical application having consultative and presentational role within elementary school teaching. Based on quoted literature and musical – pedagogic practice we are guided by, primarily, conditional definition of musical workshop: organizational form of musical activities within which pupils, supported by a teacher, master teaching content, develop musical skills, abilities, creativity and overall personality, own potentials up to personal optimum. The content of the workshop is consistent with the content of teaching of the subject Vocal – instrumental music and Musical art which are part of Study programme of teaching post studies of the Faculty of Philosophy in Banja Luka and elective subject Musical workshop which is part of Study programme of department for elementary school teaching of the Faculty of Philosophy in Zenica covering also areas from subject Musical culture of younger classes of elementary school. It is important to mention that realisation / processing of the elective subject Musical workshop content (at the Faculty of Philosophy in Zenica) doesn't include practical application in the school (parallel to the realisation within teaching) and also categorization of the subject alone is not a guarantee for continuity of content realisation. The focus of our concern is *early* students involvement with the pedagogical practice (based on the acquired knowledge, skills and capabilities of the students). The goal is to give the possibility to the students of the second year of the mentioned Study programmes, who are not methodically capable for a „touch“ (contact) with pedagogical practice, to acquire know-how for teaching Musical culture, supported by consultations and opinions exchange during conversation (meeting) with teachers, as well as assisting the teacher in the Musical culture class realization by performing children songs and counting-out rhymes and in addition, by presenting contents covered by studies and classes of Vocal – instrumental music and Musical arts, moreover Musical workshop and Musical culture (obligatory subjects of the second year Study programme of elementary school teaching education in Zenica). Students gain by acquisition of mentioned teaching subjects content especially competences to follow methodology of teaching Musical culture, subject of the fourth year of studies (Study programme of elementary school education studies in Banja Luka) and of the third and fourth year of studies (within the subject Methodology of teaching musical culture of I and II Study programme of elementary school education studies in Zenica), moreover to realise classes of Musical culture in the younger elementary school classes.

Keywords: music, musical workshop, creativity, methodological practice, teaching practice.

**MUZIČKE RADIONICE U FUNKCIJI (UNAPREĐIVANJA KVALITETA) STRUČNOG
OSPOSOBLJAVANJA STUDENATA RAZREDNE NASTAVE**

Indira Meškić

Univerzitet u Zenici, Filozofski fakultet indira.meskic@gmail.com

Ozrenka Bjelobrk Babić

Univerzitet u Banjoj Luci, Filozofski fakultet ozrenkabb@hotmail.com

Abstrakt: U ovom radu govorimo o muzičkoj radionici u funkciji praktične univerzitetske nastave, putem stručnog osposobljavanja studenata razredne nastave. Smatramo da teoretska i praktična realizacija predmetnih sadržaja u okviru nastave treba biti popraćena praktičnom primjenom, na način konsultativne i prezentativne uloge u nastavi u osnovnoj školi. Naime, oslanjajući se na navedenu literaturu i muzičko - pedagošku praksu rukovodimo se, prvenstveno, uslovnom definicijom muzičke radionice: organizaciona forma muzičkih aktivnosti u kojoj učenici, uz

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

---

podršku učitelja / nastavnika na različite načine savladavaju nastavne sadržaje, razvijaju muzičke sposobnosti, vještine, kreativnost i cjelokupnu ličnost, vlastite potencijale do ličnog optimuma. Sadržaj radionice usklađen je sa nastavnim programom predmeta Vokalno - instrumentalna muzika i Muzička umjetnost koji se izučavaju na Studijskom programu učiteljskog studija Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, te u okviru izbornog predmeta Muzička radionica koji se izučava na Studijskom programu odsjeka za razrednu nastavu Filozofskog fakulteta u Zenici, a prati i područja rada iz predmeta Muzička kultura u mlađim razredima osnovne škole. Potrebno je napomenuti da realizacija / obrada sadržaja izbornog predmeta Muzička radionica (na Filozofskom fakultetu u Zenici) ne podrazumijeva praktičnu primjenu u školi (uporedo sa realizacijom u nastavi), a i sama kategorizacija predmeta ne obezbjeđuje kontinuitet u realizaciju sadržaja. Fokus interesovanja nam je *rano* uvođenje studenata u pedagošku praksu (na nivou njihovih stečenih znanja, sposobnosti i vještina). Cilj je omogućiti studentima druge godine pomenutih studijskih programa, a koji još nisu metodički osposobljeni „dodir“ sa pedagoškom praksom, tj. sticanje saznanja o praktičnom radu u razrednoj nastavi Muzičke kulture putem konsultacija i razmjene mišljenja u razgovoru (susretu) sa učiteljima, te asistiranje učitelju u realizaciji časa Muzičke kulture izvođenjem dječijih pjesama i brojalica, kao i prezentovanje sadržaja savladanih tokom studija na časovima Vokalno-instrumentalne muzike i Muzičke umjetnosti, te Muzičke radionice i Muzičke kulture (obaveznog predmeta na II godini Studijskog programa razredne nastave u Zenici). Usvajanjem gradiva pomenutih nastavnih predmeta studenti stiču kompetencije za praćenje Metodike nastave muzičke kulture, nastavnog predmeta na četvrtoj godini studija (Studijskog programa učiteljskog studija u Banjoj Luci) i na trećoj i četvrtoj godini studija (u okviru predmeta Metodika nastave muzičke kulture I i II Studijskog programa razredne nastave u Zenici), te realizaciju časova Muzičke kulture u mlađim razredima osnovne škole.

Ključne riječi: muzika, muzička radionica, kreativnost, metodička praksa, praktična nastava.

UVOD

Posljednjih godina u većini evropskih zemalja vođene su brojne diskusije, uglavnom usmjerene na povećanje efikasnosti univerzitetskog obrazovanja, osiguravanje uslova za kvalitetnije studiranje i osposobljavanje kadrova različitih profila kako bi se zadovoljile potrebe svake zemlje pojedinačno, ali i Evrope u cjelini za visokoškolskim kadrovima u svim područjima društvenog života. Usvajanjem Bolonjske deklaracije otpočeo je proces intenzivnih promjena u evropskom univerzitetskom prostoru, čime se istovremeno zahtijevaju i velike promjene u osposobljavanju nastavnika svih nivoa školskog sistema. Ovo se posebno odnosi na osiguravanje kvaliteta u pogledu stručne i naučne osposobljenosti učitelja i nastavnika, ali i jačanje njihovih nastavničkih kompetencija: metodičke, pedagoške, psihološke, informatičke i svih drugih vidova osposobljenosti neophodnih za izvođenje različitih oblika nastavnog rada. Veoma važan zadatak savremenog društva je obrazovanje i profesionalni razvoj učitelja i nastavnika, a s tim u vezi su i obrazovna postignuća učenika koja u najvećoj mjeri zavise i od kvaliteta rada učitelja i nastavnika. Ukoliko sistem od učitelja i nastavnika očekuje da kvalitetno obrazuju učenike, onda su svakako neophodna velika ulaganja u njihovo obrazovanje, kojim bi se kasnije kvalitet mogao i obezbijediti. Kompetentan učitelj svojim radom može doprinijeti kvalitetnim promjenama u nastavi Muzičke kulture, a i da bude dio radne grupe za izradu novih nastavnih planova i programa. Zbog svega navedenog, fokus našeg interesovanja je „ranouvođenje studenata u praktičan rad, što može da da izuzetne rezultate. Doprinos takvim stremljenjima je osmišljena, pripremljena i realizovana muzička radionica u razrednoj nastavi Muzičke culture, čije su vrijednosti predstavljene u ovom radu.

STUDIJSKI PROGRAM UČITELJSKOG STUDIJA

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci Studijski program učiteljskog studija usklađen je sa Bolonjskom deklaracijom. Isti je organizovan po modelu 4+1, odnosno prvi ciklus studija (bachelor) i drugi ciklus (master) studija“ (Studijski program učiteljskog studija I i II ciklus studija, dokumentacija za licenciranje, 2010, str. str 2). Nastavni plan i programski sadržaji predmeta pomenutog studijskog programa (I i II ciklus) daje mogućnost budućim učiteljima da se obrazuju kroz više naučnih i umjetničkih disciplina. Nastava na prvom ciklusu studija realizuje se putem univerzitetskih predavanja, vježbi, grupnog i individualnog rada, kao i konsultacija, seminarskih radova i studentske prakse. Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici Studijski program razredne nastave traje četiri godine, a u toku je izrada Elaborata za uvođenje II ciklusa studija (dakle 4+1). Cilj prvog ciklusa studija je sticanje kompetencija studenata za samostalno obavljanje vaspitno-obrazovnog rada u razrednoj nastavi (u okviru zvanja profesora razredne nastave), kao i mogućnost nadogradnje znanja i vještina na master i doktorskim studijama.

O POJMU RADIONICE, PEDAGOŠKA RADIONICA

Baveći se temom rada "Muzičke radionice u funkciji unapređivanja kvaliteta stručnog osposobljavanja studenata razredne nastave" u obavezi smo da sagledamo tumačenja autora o pojmu radionica, pedagoška radionica. Suzić navodi definiciju pedagoške radionice kao „organizacionu formu aktivnosti u kojoj učenici igranjem uloga, prezentacijom, čitanjem, računanjem, crtanjem i na drugi način aktivno rade na gradivu, samostalno, u međusobnoj interakciji i uz pomoć nastavnika ostvarujući ciljeve učenja“ (Suzić, 2005, str. 145). Prednost pedagoških radionica je u tome što učenici lakše mogu izraziti kreativne ideje, osjetiti pozitivne emocije zbog toga biti motivisaniji za usvajanje nastavnih sadržaja. U realizaciji pedagoške radionice od učenika se očekuje da preuzmu dio angažmana učitelja/nastavnika. Zbog toga učitelj/nastavnik treba da uloži više napora u samoj pripremi radionice, da razvija vlastitu kreativnost i podstiče kreativnost svojih učenika. Suzić dalje navodi: „U pisanoj formi, materijal koji nazivamo pedagoška radionica predviđa aktivnosti učenika u radu na gradivu ili zadatku, najčešće u vidu precizno definisanih koraka koji ujedno predstavljaju faze nastavnog časa“ (ibidem, str. 145). Grupna interakcija, kao odlika pedagoške radionice, navedena je i u definiciji Maje Uzelac, Ladislava Bognara i Aide Bagiće. „Pedagoška radionica, kao specifičan oblik grupne interakcije, sa svojim glavnim obilježjem – kružnom komunikacijom, omogućava načine rada koji su usmjereni na osjetilne, emocionalne i moralne, a ne samo intelektualne funkcije djeteta i proces, te na ishod ili rezultat procesa (Uzelac, Bognar i Bagić, 1994, str. 1). Osim interaktivnog učenja akcentat je i na radioničkim aktivnostima. Milijević ističe da radioničke aktivnosti mogu biti pedagoške, didaktičko-metodičke i edukativne (Милијевић, 2001). Proučavajući literaturu uočavamo da autori radionice predstavljaju i kao okvir za aktivno učenje, stvaralačko učenje sa aktivnom ulogom učenika, ali i voditelja radionice (Станојловић, 1999), dok ih pojedini autori dijele u grupe. Tinde Kovač-Cerović, Ružica Rosandić i Dragan Popadić pišu o pojmu radionice sa psihološkog pristupa, te ih dijele u dvije grupe: kreativne radionice – čiji je osnovni cilj podsticanje i razvijanje divergentnog izražavanja i edukativne radionice čiji je osnovni cilj saznanje (Kovač-Cerović, Rosandić i Popadić, 1996). U nastavnoj praksi i u literaturi postoje i „savjetodavno-terapijske radionice“ čiji je cilj „ublažavanje dejstva posttraumatske simptomatologije na dijete i jačanje ličnosti djeteta u cjelini“ (Станојловић, 1999, str. 234). Tekst koji bi objedinio sve navedene definicije mogao bi da glasi ovako: Radionica je specifičan postupak vaspitno-obrazovnog rada koji podstiče više vaspitnih ciljeva, a izvodi se na način najbliži organizaciji različitih oblika gradivnog rada.

MUZIČKA RADIONICA

Na temelju literature o pedagoškim radionicama razradujemo pojam muzičke radionice, s akcentom na radionicu u razrednoj nastavi Muzičke kulture. Glavna odlika muzičkih radionica bila bi inovativan i kreativan pristup obradi nastavnog gradiva. Istraživanja potvrđuju (Ferović, 1999; Svalina 2013; Бјелобрк Бабић и Драгић, 2015) da je kreativna nastava Muzičke kulture nedovoljno prisutna ili je, nažalost, izostavljena u našim školama. S obzirom na to da je nastavni predmet Muzička kultura veoma specifičan, realizacija kreativnih i edukativnih radionica može biti pogodno rješenje za rad na muzičkim sadržajima u razrednoj nastavi. Imajući u vidu da je period do jedanaeste godine djeteta najpogodniji za razvoj elementarnih muzičkih sposobnosti, pored nasljednog faktora i podsticajne sredine i povoljnih uslova, metodičko-pedagoška i muzička kompetentnost, motivisanost i kreativnost učitelja od presudnog su značaja za razvoj muzikalnosti djece. Dobro isplanirane i pripremljene muzičke radionice mogu da sadrže razne igre, pitalice, zagonetke i rebuse, razne vježbe za kongitivni, emocionalni, afektivni, socijalni, moralni i estetski razvoj ličnosti. Osnovni cilj muzičkih radionica je da se djeci ranog školskog uzrasta muzika približi putem igre i sadržaja pristupačnih njihovom uzrastu i sposobnostima kako bi razvijali kvalitetan muzički ukus i ljubav prema ovoj umjetnosti. Učešće učenika u različitim muzičkim aktivnostima (slušanje muzike, pjevanje, sviranje i muzičko stvaranje) može zahtijevati viši nivo muzičkog izvođenja, što se postiže vježbanjem. Kreativni pristup radu upravo je dobro rješenje prilikom uvježbavanja, ponavljanja istog sadržaja kako učenici ne bi osjetili dosadu i demotivisanost. Slušanje muzike uz stvaralački pokret, tj. improvizacija pokreta u muzičkim igrama, primjena *Brain Gym* vježbi, likovno izražavanje pod utiskom muzike su načini rada na podsticanju kreativnosti koji doprinose uživanju učenika i njihovoj većoj uključenosti na nastavi Muzičke kulture. Osnovna zadaća takvog pristupa, a i cjelokupne nastave muzičke kulture, jeste da se muzički sadržaji iznesu izvan učionice, te da pjevanje, sviranje, kao i slušanje muzike postane kulturna potreba svakog učenika.

O MUZIČKIM RADIONICAMA MUZIKOM O MUSIC I PRONAĐI SVOJU PJESMU

Stručno-pedagoška praksa za buduće učitelje i sve studente nastavnčkih fakulteta veoma je važan segment obrazovanja. Kao čvrst temelj profesionalnog razvoja, odnosno uvođenja u poziv prosvjetnog radnika zaslužuje

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

---

mnogo veću pažnju od današnje prisutnosti u našim uslovima. Nalazi istraživanja Tünde Kovač Cerović, Jelene Radišić i Dejana Stanković potvrđuju da praksa ne traje dovoljno dugo, da nedostaje saradnja između fakulteta i škola vježbaonica, te da ishodi i sadržaj stručno-pedagoške prakse nisu usklađeni sa novim zahtjevima nastavničke profesije (Kovač Cerović, Radišić i Stanković, 2015). Povod za osmišljavanje i realizaciju Muzičke radionice *Muzikom o muzici* bila je obostrana želja i interesovanje studenata druge godine I ciklusa Studijskog programa učiteljskog studija Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci i asistenta na predmetu Muzička umjetnost da se studentima obezbijedi poseban vid rada u školi na nivou njihove osposobljenosti, znanja i vještina stečenih tokom drugog i trećeg semestra na nastavi muzike. Naime, ova radionica zamišljena je kao kreativna muzička radionica, pilot projekat čiji je cilj omogućiti studentima druge godine pomenutog studijskog programa koji još nisu metodički osposobljeni „dodir“ sa pedagoškom praksom, tj. sticanje saznanja o praktičnom radu u razrednoj nastavi Muzičke kulture putem razmjene mišljenja u razgovoru (susretu) sa učiteljima, te asistiranje učitelju u realizaciji časa Muzičke kulture izvođenjem dječijih pjesama, kao i prezentovanje sadržaja savladanih tokom studija na časovima Vokalno-instrumentalne muzike i Muzičke umjetnosti. Usvajanjem gradiva pomenutih nastavnih predmeta studenti stiču kompetencije za praćenje Metodike nastave muzičke kulture, nastavnog predmeta na četvrtoj godini studija i realizaciju časova Muzičke kulture u mlađim razredima osnovne škole. Iako smo se dugo pripremali, u ovaj projekat krenuli smo sa strepnjom, spremni da nas možda pojedini umovi „napadaju“, a pojedini „brane“ jer studenti druge godine nisu odslušali Metodiku nastave muzičke kulture (a izuzetno su savladali sadržaje Vokalno-instrumentalne muzike i Muzičke umjetnosti, s posebnim akcentom na odabrano gradivo za prezentacije). Međutim, ohrabreni uspješno pripremljenim sadržajima muzičke radionice uz samopouzdanje, smatrali smo da bi se na ovaj način sticali uslovi za detaljnije muzičko osposobljavanje budućih učitelja, kreativnih i zainteresovanih za nastavu Muzičke kulture, te smo krenuli „na teren“ da potvrdimo ili opovrgnemo ono što smo smatrali izuzetno korisnim. Neizbježno je naglasiti da su studenti prilikom oblikovanja (konceptije) programa muzičke radionice iskazali afinitet prema radu u razrednoj nastavi, razmišljajući o opterećenosti učenika zadacima koje treba da usvoje, tj. o uzrastu učenika. Studenti su, takođe, spontano iskazali da se, postavljajući u ulogu učenika i podsjećajući se svojih školskih dana, interesuju za one sadržaje koji će djeci biti veoma zanimljivi i pristupačni.

Tokom realizacije pomenute muzičke radionice, preventivno predstavljenih prezentacija studenata, profesori razredne nastave (učitelji) imali su priliku da prenesu iskustva iz prakse studentima učiteljskog studija kroz diskurse o muzici u razrednoj nastavi; da osvježe postojeća, ali i da dođu do novih saznanja i vještina, te korisnih informacija koje mogu da primijene u svom radu. Studenti su, zahvaljujući nesebičnom izlaganju i poučavanju učitelja stekli znanja o praktičnom radu u nastavi Muzičke kulture. Učesnici radionice, pored razmjene mišljenja, pjevali su, svirali i dirigovali.

Teme muzičke radionice nastale su zahvaljujući nesebičnom angažmanu kreativnih studenata koji su bili veoma zainteresovani da „upiju“ pouke učitelja, da zajedno uče, da ih pitaju za savjete, sugestije, primjedbe, da daju ideje za nove korake, da im učitelji prijateljski ukažu na eventualne propuste, te nagradite njihov trud. Naime, studenti su učiteljima prezentovali sljedeće sadržaje: pjevanje u mlađim razredima osnovne škole, prepoznavanje muzike na osnovu crteža nastalih doživljajem slušanog djela, brojalice i sl. Nakon 45-minutnog susreta sa učiteljima studentima su (uz prisustvo asistenta i učiteljice odjeljenja Va) povjereni učenici petog razreda sa kojima su realizovali najzanimljivije dijelove prezentacija predstavljenih učiteljima, prilagođenih (pojednostavljenih) uzrastu petog razreda (teme su bile „Kazu“ i „Razvoj ritma i koordinacije uz pjesmu i igru“), uz vokalno-instrumentalno izvođenje dječijih i izvornih narodnih pjesama. Ovim načinom rada studenti Studijskog programa učiteljskog studija imali su priliku da razviju sopstvene potencijale neophodne za realizaciju nastave Muzičke kulture u mlađim razredima osnovne škole, a učiteljima je omogućeno da unaprijede profesionalnu djelatnost. Tema muzičke radionice Studijskog programa razredne nastave u Zenici (pr koju su realizovali student IV godine (sa trećim razredom osnovne devetogodišnje škole) bila je *Pronađi svoju pjesmu* (uz saradnju sa učiteljicom) na način da je grupa djece (pojedinačno) pročitala nazive ranije naučene pjesme (svako dijete drugu pjesmu) i dobila povez preko očiju, a isti broj učenika je bez poveza (S.Ferović, I.Meškić) (pojedinačno) dobio jednu od tih pjesama. Djeca bez poveza su u isto vrijeme pjevala pjesme, a djeca sa povezom su „slušno“ tragali za svojom pjesmom. Studenti su istaknuli da su ovakve radionice bili spremni pripremiti i realizirati nakon odslušanog izbornog predmeta Muzička radionica (na II godini stud.programa), ali nam to raspored prakse nije dozvoljavao.

Jedan od značajnih segmenata studentske nastave u cilju unapređenja prakse jesu i eseji, čijom analizom govorimo o ključnim parametrima: *utisci, emocije, motivacija, stavovi*. Evidentno je da je prisutna izvjesna zrelost studenata za zapažanjem ključnih pedagoških momenata, ozbiljnost, otvorenost i lakoća izraza, strpljenje i afinitet ka pedagoškom pozivu, te, kako i sami pišu „proširenje pedagoških i psiholoških vidika“. Pripremanje sadržaja

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

---

prezentacija i uvježbavanje za vokalno-instrumentalno izvođenje studenti navode da su radili sa velikim interesovanjem i voljom, te da im to nije predstavljalo veliki napor. Navodimo ih kao pozitivan primjer mogućnosti pomicanja uvođenja praktične nastave u niže studijske semestre, a njihovom analizom navodimo *zaključke i preporuke za budućnost* u vidu citata: Studenti smatraju da im je potrebna pedagoška praksa već u trećem semestru, svi su se izjasnili da ih interesuje ranija realizacija pedagoške prakse (za razliku od predviđenog aktuelnog Nastavnog plana i programa.

ZAKLJUČAK

Praktična primjena muzičkih radionica zavređuje raniju primjenu na dodiplomskom studiju, te smatramo danavedeni primjeri dobiju istraživačku komponentu. Takođe je ustanovljeno da je studente učiteljskog studija potrebno ranije uvoditi u pedagošku praksu prije četvrtе godine studija (kao što je prema sadašnjem NPP). Ukoliko se to vrši u aktuelnim uslovima, treba biti veoma oprezan, kvalitetno uvoditi studente u pedagošku praksu iz onih nastavnih predmeta gdje je to moguće. Svi učesnici muzičke radionice bili su veoma motivisani, pokazujući talenat za pedagoški poziv, te su odlaskom u školu i potvrdili svoje želje o izboru profesije. Fascinantno je da su studenti zaključili i istovremeno doživjeli da se tok časa ne realizuje uvijek prema pisanoj pripremi, redoslijedu koji je planiran, zatim da se neki sadržaji možda mogu i izostaviti ili se čas, spontano, ali oprezno ponekad nečim skladnim (pa i neplaniranim) može dopuniti. Upravo su u „dodiru“ sa pedagoškom praksom, kroz razgovor sa učiteljima i asistentom došli do ovakvih saznanja. Mišljenja smo da će vremenom uslijediti i određene promjene NPP kako bi studenti imali mogućnost ranijeg stupanja u praktičan rad. Ukoliko se prisjetimo NPP nekadašnjih učiteljskih škola i pedagoških akademija, onda sa sigurnošću možemo reći da je studentima učiteljskog studija potrebna pedagoška praksa prije osmog semestra. Miomira Đurđanović navodi da stručna/nastavna praksa, kao i tok njene realizacije zahtijeva stalnu refleksiju i provjeru, te da će studentima uz savladavanje sadržaja na fakultetima omogućiti i nove načine rada u školi i van nje (Ђурђановић, 2016). U narednim radionicama, stručnim radovima, analizirati ćemo eseje učenika, studenata i učitelja, porediti ih, te dati nove zaključke za budućnost. Mišljenja smo da bismo na taj način ukazali na potrebu ranijeg uvođenja studenata u pedagošku i metodičku praksu.

LITERATURA

- [1] Bjelobrki Babić, O. I Draguić, Ž. (2015). Kako učenici doživljavaju i vrednuju nastavu muzičke kulture? U zborniku radova sa 1. Međunarodne naučno-stručne konferencije M-INISTAR (Muzika – Izvođaštvo, Nauka, Interdisciplinarnost, Stvaralaštvo, Teorija, Analitika, Razvoj). Istočno Sarajevo : Muzička akademija.
- [2] Đurđanović, M. (2016). Značaj stručne prakse u obrazovanju studenta Fakulteta umetnosti u Nišu.
- [3] Ferović, S. (1999.). Muzika u školskim nastavnim planovima i programima i odnos učenika prema njoj. U zborniku radova sa I međunarodnog simpozija *Muzika u društvu* (118-131), Sarajevo, Muzikološko društvo Federacije Bosne i Hercegovine.
- [4] Ferović, S., Meškić, I. : *Muzička/glazbena kultura*, udžbenici za I, II i III razred devetogodišnje osnovne škole, Sarajevo, Sarajevo Publishing, 2011. g.
- [5] Kovač-Cerović, T., Rosandić, R. I Popadić, D. *Učionica dobre volje*. Beograd: Grupa Most, Unicef.
- [6] Kovač-Cerović, T., Radišić, J. i Stanković, D. (2015). Premošćivanje jaza između početnog obrazovanja nastavnika i uvođenja u profesiju pomoću stručno-pedagoške prakse slučaja u Srbiji. *Stručno-pedagoška praksa. Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol 17.No. Sp.Ed 2, str. 43-70.
- [7] Milijević, S. (2001). Interaktivno učenje i radionička aktivnost. *Naša škola* br. 3-4, str. 54-66.
- [8] Suzić, N. (2005). *Pedagogija za XXI vijek*. Banja Luka: TT-Centar.
- [9] Svalina, V. (2013). Uključivanje djece mlađe školske dobi u glazbeno-stvaralačke aktivnosti. *Život i škola*, br. 29, str. 270-287.
- [10] Uzelac, M. Bognar, L. i Bagić, A. (1994). *Budimo prijatelji*. Zagreb: Mali korak.